

OKTOBER 1962 HÄFTE 8

Social- medicinsk tidskrift

TRETTIONIONDE ÅRGÅNGEN

Socionomutbildningen

Hittills har det funnits tre socialinstitut som ansvarat för utbildningen av socionomer. För läsåret 1960/61 redovisas 265 utbildade personer vid instituten i Stockholm, Göteborg och Lund. Examinationen under senaste läsår omfattade 295 elever. Socialinstitutet drives av stiftelser under ledning av var sina styrelser. Varje institut har stor självbestämmanderätt såväl i fråga om förvaltningen som beträffande undervisningens uppläggning. Kostnaden för verksamheten bestrides genom statsbidrag och kommunala anslag. Statsbidragen belöper sig dock redan nu till närmare 90 procent av samtliga kostnader. Ett ökat intresse för socionomernas rekrytering och utbildningsförhållanden har huvudsakligen kommit att orienteras kring två huvudproblem. För det första har den socialpolitiska utvecklingen medfört ett starkt ökat behov av socialarbetare över hela landet. Därigenom har rekryteringen till socionombanan blivit en synnerligen väsentlig angelägenhet. Utbildningskapaciteten vid instituten har icke motsvarat efterfrågestegringen. Dessutom har allt starkare krav rests på en förbättrad utbildning med hänsyn till de vidgade uppgifter som framdeles kommer att vila på socialtjänstemännen. Den nuvarande ordningen vilar på ett utredningsförslag som framlades av en statlig utredning år 1944. Enligt riktlinjer som angivits av ecklesiastikdepartementet år 1960 har en ny utredning företagits av "socionomutbildningskommittén", som nu framlagt sitt betänkande. Redan i direktiven till denna utredning konstaterades det starkt

ökade behovet av socionomer. Förberedande undersökningar hade visat att under 60-talet en ökning av undervisningskapaciteten måste beräknas till minst 375. Därför ansågs det kunna förutsättas att ytterligare ett socialinstitut snarast möjligt borde inrättas i Umeå. Redan i september 1960 kunde också kommittén framlägga förslag om utökning av utbildningsantalet genom en påbyggnad av elevintagningen vid instituten i Göteborg och Lund med sammanlagt 30 studerande och genom upprättande av ett fjärde socialinstitut, förlagt till Umeå. Detta förslag, som godkänkts genom beslut i 1962 års riksdag, förutsätter en examination av 70 studerande i Umeå för läsåret 1962/63 och en ökning av intaget med 15 elever i Lund för samma läsår.

Den bedömning som framkommit rörande behovet av socionomer kunde redan från början betraktas som ett minimalalternativ. Enligt kommitténs uppfattning kommer arbetsmarknaden att utan större svårighet absorbera en examination av minst 400 elever per år. Det är svårt att fastställa en någorlunda säker prognos, varför förslagen beträffande utbildningskapaciteten måste baseras på en allmän bedömning av den framtida utvecklingen. Man kommer fram till den ståndpunkten att utbyggnaden av socialhögskolornas utbildning bör ske till högst 480 elevintagningar från läsåret 1963/64. Dessa fördelas på 150 i Stockholm, 120 i vardera Göteborg och Malmö samt 90 i Umeå.

I det nu framlagda betänkandet konstateras att de principiella riktlinjerna för socionomutbild-

ningen icke har förändrats sedan 1945 års beslut. En högskolemässig teoretisk och praktisk utbildning krävs för blivande tjänstemän inom kommunernas sociala och kamerala förvaltning, likaså för landstingskommunal förvaltning och sjukvårdsadministration, för statlig och enskild socialvård och för näringslivets personaltjänst. Ökade krav på kunskaper och färdigheter måste dock ställas med hänsyn till socialarbetarnas blivande uppgifter. Socialinstituten skall betraktas som fackhögskolor, avsedda för "vetenskaplig undervisning" och för att "främja samhällsvetenskaplig forskning". Åtgärder bör vidtagas för att göra utbildningens högskolekaraktär mera markerad i framtiden. Socialarbetarnas insikter bör förstärkas och fördjupas, i första hand åsyftande bättre kunskaper inom ekonomiska, juridiska, administrativa och psykologiska områden. Detta innebär längre tid såväl för de teoretiska studierna som för den praktiska utbildningen. Frågan om nivådifferentiering beträffande utbildningen har även bedömts och givit slutsatsen att utbildningen liksom hittills bör inriktas på en enda självständig examen.

En bättre allmänorientering bör tillgodoses genom en för alla elever gemensam grundkurs. Den nödvändiga specialiseringen skall främjas genom att utbildningen närmare anpassas till arbetsmarknadens krav med flera alternativa linjer inom varje examensämne. Sålunda föreslår kommittén en gemensam samhällsvetenskaplig grundkurs, varefter differentiering av studierna sker på olika teoretiska och praktiska ämneskombinationer. Normalstudietiden vid instituten är för närvarande 2 1/2 läsår efter 1 års förpraktik. Nu föreslås en sammanlagd utbildningstid av 3 1/2 läsår. Av dessa beräknas 2 1/2 år åtgå för teoretiska studier med 1 års studiepraktik, medan den tidigare förpraktiken avskaffas. Förpraktiken har icke givit tillräckligt goda resultat för att bevaras. I stället bör praktiken fullgöras under studietiden och på anvisning av instituten.

Kommittén föreslår nu att socionomexamen kan avläggas av den som dels genomgått godkänd grundkurs, dels förvärvat minst 4 betygsenheter i en rad uppräknade examensämnen. Även par-

tiell utbildning och fortbildningsverksamhet skall åligga instituten.

Ehuru kommittén enligt direktiven icke haft som uppdrag att närmare utreda frågan om den sociala och samhällsvetenskapliga forskningens organisation uttalar sig dock utredningen därom i starkt positiv riktning. En ökad "forskning" är av betydande värde, säger kommittén, för det praktiska, sociala och kommunala arbetet. Undervisningen får därigenom stöd och stimulans. De områden som ur socialhögskolornas synpunkt i första hand bör ifrågakomma för intensifierad forskning är kommunal ekonomi, socialrätt, kommunalrätt, socialpolitik, förvaltningskunskap och tillämpad psykologi. De närmare överväganden som krävs beträffande en sålunda aktiverad social forskning kommer att redovisas av den nu arbetande socialpolitiska kommittén.

Beträffande socialhögskolornas organisation föreslås att socionomutbildningen skall meddelas vid från universiteten fristående läroanstalter, socialhögskolor. Från den 1 juli 1963 bör liksom för annan högre utbildning ett statligt huvudmannaskap för socialhögskolorna fastställas. Varje högskola skall stå under ledning av en styrelse och angelägenheterna i övrigt handhas av lärarråd och rektor. För högskolornas gemensamma angelägenheter inrättas en samarbetsnämnd. Till detta korta referat må knytas några reflexioner.

Samtidigt med bedömandet av förslaget rörande socionomutbildning pågår just nu remissbehandling av en tidigare framlagd utredning om den sjukvårdsadministrativa utbildningen. En sammanblandning av intentionerna beträffande utbildning och social forskning vid socialhögskolorna och behovet av effektiv vetenskaplig forskning inom socialmedicinen och för sjukvårdens räkning bör ej ske. Den sjukvårdsadministrativa utbildning som krävs gäller i första hand de högre befattningshavarna inom sjuk- och hälsovården. Behovet av utbildning och forskning inom dessa huvudsakligen medicinska samhällsområden bör tillgodoses i annan akademisk ordning och icke genom socialinstituten.